

Михайлишин Л.І.

група ПА–46 (Тернопільський національний
педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Головацька Ю. Б.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ПРАВНИЧОМУ ДИСКУРСІ

Запозичення в праві відіграють вагому роль, зважаючи на глобалізаційні процеси, які відбуваються у світі. Практика правових запозичень останніми роками стала значно ширшою. Це стосується всіх країн без жодних винятків. Аналіз правових запозичень важливий не лише в аспекті з'ясування співвідношення з процесом гармонізації, зближення та уніфікації права, можливості застосування стандартизованих правових норм, правових конструкцій, вирішення проблем, які виникають у зв'язку з цим. Проблематика правових запозичень значно ширша та має глибше теоретико-методологічне значення. Визнання існування правових запозичень ставить під сумнів одну із засад теорії права про те, що виключно держава визначає зміст права, а право в об'єктивному розумінні завжди є продуктом автономного розвитку всередині держави [3].

Варто виділити основні види правових запозичень. За ступенем адаптації розрізняють:

1) засвоєння – слова, що вже повністю лексично й граматично пристосувалися до української мови (можуть відмінюватися і тд);

2) власне запозичення – слова, у яких процес фонетичного та граматичного пристосування ще не завершився: *бюро, жюри* (фр.). Такі слова мають невластиві українській мові сполучення звуків та форм [2].

3) калькування (від фр. *calque* "копія") – запозичується не матеріальна форма лексичної одиниці, а тільки її значення або структура.

Хоча англійське право й розвивалося автономним шляхом, дотепер в англійській юридичній термінології використовують значну кількість латинських термінів. Відомо, що з 1050 р. нові англійські закони розроблялися на основі норм кодексу Юстиніана, які отримали назву *corpus juris*. Багато із юридичних термінів були запозичені безпосередньо з мови-першоджерела в епоху Ренесансу, коли виник інтерес до латині не лише церковної, а й класичної: *credo, votum separatum, habeas corpus, memorandum, mandatum, veto, ultra vires, alibi, bona fide, certiorari*. Деякі основоположні поняття і зараз висловлюються латинською мовою: *resjudicata* – «вирішена справа», тобто юридичний прецедент, *utendi et abutendi* – «право користування і використовування» тощо. Іноді один загальний латинський термін мав декілька варіантів в англійській мові за рахунок того, що запозичення приходили через різні мови. Так, латинський прикметник *legalis* (законний) має форми *legal* (безпосередньо із латині), *leal* (з англо-нормандської мови), *loyal* (із давньофранцузької мови). У юридичних текстах сучасні й римські висловлювання переважають [1].

Доцільно привести ще декілька прикладів і особливостей вживання: **-ion** (*legion, union*), **-tion** (*relation, starvation*), **-ate** (*congratulate, create*), **-ute** (*attribute, contribute*), **-able** (*detestable, curable*), **-ate** (*accurate, graduate*), **-ent** (*absent, decent*), **-or** (*junior, senior*).

Іншим важливим джерелом поповнення юридичної лексики стала давньофранцузька мова, яка прийшла на територію Британії після нормандського завоювання. Ця подія остаточно змінила все англосаксонське право, а разом із ним і його мову, повністю витіснивши англосаксонську мову із офіційної сфери вжитку. У сучасній англійській юридичній термінології збереглися опосередковані латинські запозичення, провідником яких стала саме французька мова. Ці лексеми означають основні поняття прецедентного права: *justice* (правосуддя), *legislature* (законодавчий орган), *accuse* (обвинувачувати), *jury* (присяжні засідателі), *plead* (визнавати) [1].

Найпопулярнішими прикладами французьких запозичених термінів є ті, які містять суфікси **-ance** (*arrogance, hindrance*), **-ence** (*consequence, patience*), **-ment** (*development, appointment*), **-age** (*courage, passage*), **-ess** (*actress, tigress*), **-ous** (*curious, serious*), **en-** (*enable, enslave*) [4].

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що запозичення у правничій сфері важливі тим, що дозволяють удосконалити правову систему не лише на основі певних стандартів права, а й з урахуванням досвіду застосування іноземних правових інститутів, що довели свою ефективність як у країні походження, так і за її межами. Вплив латинської, французької, німецької, грецької мов спричинений зв'язком народів, що призвело до культурного обміну поняттями, термінами і запозиченнями в різних мовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Англійська юридична термінологія в історичному розвитку. URL: https://dli.donetsk.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=8769:2018-08-03-4&catid=4:novini&Itemid=9 (дата звернення 24.11.2020).
2. Запозичення із слов'янських і неслов'янських мов. URL: http://l-ponomar.com/zapozychennja_kalky/#ixzz6b7j5BK58 (дата звернення 24.11.2020).
3. Правові запозичення: pro et contra. Господарське право і процес. 2020. URL: <http://pgpjournal.kiev.ua/archive> (дата звернення 25.11.2020).
4. Bates L. Hoffer. Language Borrowing and the Indices of Adaptability and Receptivity. Trinity University. URL: <https://web.uri.edu/iaics/files/05-Bates-L.-Hoffer.pdf> (дата звернення 25.11.2020).
5. Prof. S. Kemmer. Words in English public website .LING 216. Rice University. URL: <https://www.ruf.rice.edu/~kemmer/Words.html> (дата звернення 25.11.2020).

Мілян Х.П.

група АМ–43 (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)
Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Довбуш О. І.

ПОНЯТТЯ «КОНЦЕПТ»

Поняття «концепт» – це багатозначний термін, проте саме значення слова «концепт» з латинської «Conceptus» означає «поняття» [3, с. 279]. Саме тому В. Долинський вважає, що термін «концепт» не є новим у лінгвістиці і ми можемо його ототожнювати з терміном «поняття» [2, с. 21]. Актуальність дослідження поняття «концепту» полягає в тому, що не існує серед науковців єдиного спільного визначення терміну «концепт», його структури і характеристики. Відтак, існують різні підходи до вивчення цього поняття.

Загалом виокремлюють лінгвокогнітивний і лінгвокультурологічний підходи до вивчення поняття «концепт». Згідно лінгвокогнітивного підходу, О. Кубрякова стверджує, що «концепт – це термін, що слугує для пояснення одиниць ментальних та психічних ресурсів нашої свідомості і тієї інформаційної структури, що виражає знання і досвід людини [1, с. 90]. Згідно лінгвокультурологічного підходу, В. Кузнецов дає таке визначення терміну: «Концептом є загальний ментальний зміст...;...те, що називають також смыслом [4, с. 31]. Щодо структури «концепту» існує суперечність, оскільки в лінгвістиці одні науковці наполягають на недоцільності стратифікації концепту [6, с. 21], інші наголошують одночасно на нечіткому характері цієї структури [5, с. 59]. Це може бути пов'язане з тим, що концепт співіснує з іншими схожими одиницями.

Таким чином, зазначимо, що під «концептом» розуміємо утворення інформації, яка відображає досвід, знання і бачення світу. У лінгвістиці існує низка підходів до тлумачення «концепту», серед яких, на наш погляд, вартими детальнішого вивчення є лінгвокогнітивний і лінгвокультурологічний.